Ч. 275 (10.952). Львів, субота 11. грудня 1926. Państwowy opłatę zapłacono ryczałtem. Рік XLIV.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДЕННО ПЕРЕДПОЛУДНЕМ

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Гол. Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА: Місячно: в краю 4·50 зол. — За границею: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зл., Німеччині 7·50 зл., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 70 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зл., Австрії 7·50 зл. — Зміна адреси 1 зол.

В справі оголошень звертатися до адміністрації.

ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 20 сот.

Перед польсько-більшовицькими переговорами.

Наради офіціяльних кругів у справі договору з СРСР. — Додаткові кредити без ухвали сойму! — Буджетова провізорія в соймі й на комісії. — Експозе мін. Чеховича.

Варшава, 10. грудня 1926.

Тепер відбуваються тут наради найвищих урядових кол у справі переговорів про торговельний трактат Польщі з СРСР, що мають небавком зачатися. Дефінітивна конференція відбудеться у Варшаві після повороту мін. Залеського з Женеви.

В буджетовій провізорії на перше чвертьріча 1927 року фігурує позиція 38.939.000 зол. під назвою додаткових кредитів. З тої суми 31,347.324 зол. призначено на сплати й опроцентування закордонних довгів, речинець платности яких припадає на початок січня 1927. Одначе суму цю видано фактично вже в часі четвертого чвертьріча 1926 р. Крім того в цій сумі є ще кредити на заплату залеглих готівкових належитостей почтових. Таким чином уряд видав в останньому чвертьрічі ц. р. 30 міл. зол. більше, як це ухвалив сойм.

На нинішньому засіданні сойму буджетова провізорія буде відіслана до комісії, яка радитиме над нею в суботу, неділю і понеділок. Того дня вечером комісія повинна скінчити дискусію над буджетом. У найближчий вівторок сойм займеться ухваленням буджетової провізорії на перше чвертьріча 1927 р.

Мін. Чехович не забиратиме сьогодні в соймі голосу при першому читанні бundж. провізорії. Натомісць виголосить своє експозе в сенаті при тій самій нагоді. Він буде промовляти також на засіданні буджетової комісії.

Рада амбасадорів у справі розброєння Німеччини.

Берлін, 9. грудня 1926.

„Теглїхе Рундшав" повідомляє, що з огляду на те, що Франція старається, аби міжсоюзну військову контролю змінено на інвестигацію Ліги Націй, Німеччина за всяку ціну домагатиметься придержування застережень, які містяться у її ноті з 12. січня ц. р. Нота ця означує становище Німеччини до обовязків, які виходять із постанов уст. 213 версайського договору. Про якінебудь дальші уступки в тім напрямку нема мови.

Льондон, 9. грудня 1926.

З женевських джерел повідомляють, що розмови на тему роззброєння між державними мужами в Женеві кажуть сподіватися, що справа посувається наперед і розвязка її вдоволить усіх. Англійські, французькі і німецькі правники, з якими працюють Сесіль, Горст, Фромажо і Гавс, опрацьовують тепер проєкт організації Ліги Націй, яка в майбутньому виконуватиме контролю над німецькими зброєннями.

Париж, 9. грудня 1926.

Конференція амбасадорів займалася справою роззброєння Німеччини. Стверджено, що Німеччина виповнила більшість точок, а осталися лише точки, які торкаються укріплень Кенігсберга, Кістриня і Глоґаву та фабрикації воєнного матеріялу.

На французько-італійськім кордоні.

Париж, 9. грудня 1926.

Часописи повідомляють із Ніцеї, що фашисти вдерлися в ночі 8. грудня до салі, в якій спали залізничники і перевели докладну ревізію. Наслідком того інциденту залізничники постановили не вести поїздів поза кордони Франції.

Женева, 9. грудня 1926.

Наспіла тут вістка з Медіоляну що італійські власти вислали над французький кордон два полки піхоти і більші відділи міліції. Італійці пояснюють цю висилку війська убивством двох італійських жандармів біля Вентімілія італійськими бандитами.

Криза кабінету Маркса.

Берлін, 9. грудня 1926.

Соціялістична фракція поставить у райхстагу внесення на висловлення заяви недовіря для кабінету Маркса. Коли узгляднити уклад політичних сил у райхстагу, то таке поставлення справи могло би спричинити упадок кабінету. Канцлер числиться з небезпекою кабінетної кризи, тому веде позакулісові переговори для відпруження положення.

Берлін, 9. грудня 1926.

Кріза уряду триває дальше. Перед поворотом Штреземана з Женеви сподіються закінчення кризи.

Довкола італійсько-німецьких переговорів.

Відень, 9. грудня 1926.

У тутешніх італійських колах кажуть, що на женевських конференціях між італійським делегатом Шіальоєю і Штреземаном та д ром Гавсом усталено вже основи арбітражного договору між Італією і Німеччиною. Трактат мали би підписати в найближчому часі. „Дейлі Герелд" повідомляє, що італійсько-німецькі переговори, ведені в Женеві для заключення пакту, є німецьким маневром для зроблення пресії на Францію в часі рішення справи контролі німецьких зброєнь. Так Німеччина хоче одержати уступки.

Льондон, 9. грудня 1926.

„Морнінгпост" повідомляє з Женеви, що Шіальоя і Шуберт уложили текст італійсько-німецького арбітражного пакту. Німецькі кола заявляють, що пакт не містить ніяких тайних клявзуль.

Ліга Націй і альбансько-італійський пакт.

Будапешт, 9. грудня 1926.

„Мадяр Орсаг" повідомляє, що одним із перших завдань нового югославянського уряду буде предложити справу італійсько-альбанського пакту Лізі Націй. Італія, здається, предложить цей пакт Лізі Націй до зареєстрування, а Югославія доложить усіх сил, щоби Ліга не признала італійсько-альбанського пакту в інтересі европейського мира. Колиб Ліга Націй станула в тій справі на боці Італії, Югославія виступила би з Ліги.

Палата громад у справі страйку.

Льондон, 9. грудня 1926.

Мек Донельд поставив у палаті громад внесення, яке осуджує політику уряду в справі вугляного конфлікту. Внескодавець домагався націоналізації копалень. Премієр Болдуін закинув Кукові, що продовжив угляну кризу, а признав заслуги Мек Донельда, що старався вплинути мирово в часі кризи. Палата відкинула внесення Лейбур Парті в справі осудження політики уряду 337 гол. проти 131.

Криваві вибори на Мадярщині.

Будапешт, 9. грудня 1926.

У виборчім окрузі Вац, у місцевости Вацраторо, перед виборчим льокалем прийшло до суперечки з якимсь чоловіком і двома жандармами, що були в службі. Жандарми арештували того чоловіка. Товпа обкинула жандармів камінням. Жандарми, не ждучи приказу, вжили зброї. Були вбиті: один чоловік й одна жінка. Трьох людей було ранених.

Вислід першого дня виборів у 103 округах такий: 83 мандати здобула зєдинена урядова партія, 12 мандатів христ.-сусп. національна партія (що попирає уряд), 1 мандат партія охорони раси, 2 мандати безпартійні опозиціоністи, в 3 округах будуть тісніші вибори. Нині дальше відбуваються вибори в окрузі Будапешту.

Процес Шварцбарта — в лютім.

Париж, 9. грудня 1926.

Переведення розправи проти Шварцбарта назначено на місяць лютий ц. р. Передтим відбудеться ще переслухання додаткових свідків, хоча слідство в справі убивства гол. отам. Петлюри вже замкнене. Переслухання тих додаткових свідків обвинувачення назначено на суботу 11. ц. м.

Біржа.

Гроші.

Курс доляра зол. 9·01 при сильнішій тенденції. На валютово девізовій біржі Ню Йорк 9·02. Банк Польський платив доляри в готівці 8·95, Ню Йорк 8·96.

Збіжа.

Стагнація в біржевім і позабіржевім обороті з причини зменшеної подачі. Більше зацікавлення для добірної пшениці. Тенденція вдержана. Пшениця красва двірська 48·50—50·00, пшениця красва селянська 47·25—48·25, жито галицьке 35·50—36·00, ячмінь галицький броварний 32·00—34·00, ячмінь галицький до перемелювання 29·75—30·75, ячмінь пастівний 27·00—27·50, овес галицький 29·25—30·25.

Консолідація сил

Львів, 10. грудня 1926.

У „Вістях", офіційному орган харківського уряду, стрічаємо статтю під написом: „Консолідація революційних сил Західної України". Метою статті звеличати цілість, суцільність і тісно-обєднанські здвиги соціялістичних партій та розєднаність і розвал у національному („міщанському" і „соціял-уґодовому") таборі.

Поминаючи — так сказатиб — наскрізь мілітаристичну єдність КПЗУ, „Вісти" з признанням підносять факт обєднання „Народньої Волі" із „Сел. Союзом", що

„найкраще доводить змінення робітничо-селянського фронту в Західній Україні. Цікавий цей факт між иншим тим що група „Народньої Волі" свого часу належала до москвофільського табору і виступала колись вороже до українського визвольного руху. Пізніше відірвалась вона від „старо-москвофілів-цареславців" зайняла прихильне становище до соціялістичного руху, і вже ставши соціялістичною, вона обернулася також і в українську партію. Її орган „Народня Воля" (?) вже давно виходить в українській мові, як і чимало народніх москвофільських видань (?!)."

Соціялістів-радикалів, які — мовляв — теж бажали обєднання з „Нар. Волею", рахують „Вісти" зближеними до „еміґрантської контрреволюційної есерівської групи Шаповала".

Серед селянських гуртувань відбувається помітна консолідація сил з одночасним тяготінням до спілки з робітником міста. Зате

„серед міщанських політичних напрямків західно-українського суспільства помітні деякі розкладові процеси і трансформації. Як відомо, майже (!) західно-українські націоналістичні партії обєдналися в одну партію, що її називається Українським Національно-Демократичним Обєднанням (УНДО). До цього обєднання входить крайня націоналістична чи навіть фашистська група з органом „Новий Час". Єсть тут і крайня консервативна, напівклерикальна і монархічна група, що свого часу видавала орган „Політику"; єсть тут хребет цілої ундівської організації — національні демократи, зо своїм або майже своїм органом „Діло", що політикує з Варшавою всякими способами і шляхами, крім революційного шляху; входить в це обєднання і група, що обєдналася навколо газети „Рада", де сидять здебільшого бувші (чому бувші? — Ред.) прихильники політики Петрушевича".

В моменті напруженої консолідації соціялістичних, чи quasi-соціялістичних партій і груп, національний табор не виявляє ні єдности, ні одностайности.

Так оцінюють партійні і міжпартійні відносини на західно-українських землях харківські „Вісти".

І справді, ця характеристика, поминаючи деякі злобні додатки, не далека від правди. Соціялістичні партії і групи не лише гуртуються й обєднуються, кладучи в основу свого обєднання — як аксіому — вимогу залізної дисципліни, але й розгортають боєвий фронт у першу чергу проти українського національного табору, бажаючи його розложити й роздавити. Від довшого часу є ми свідками цеї обєднаної акції, яка ведеться ad maiorem gloriam всіх і вся, тільки не українського народу, тільки не української національної справи. Розуміється, що всі ці розкладові спроби булиб безуспішні, колиб національний табор виявляв таку саму єдність, себ-то колиб він був здатний на кожному кроці давати належний відпір цим намаганням. На жаль, найбільших — вже не прошу — але ворогів має Обєднання — ...тників — але ворогів має Обєд-

приноровлює індивідуальний терор, свідок відповів, що знає ряд вбивств, доконаних членами партії, а також він сам одержав засуд смерти. На це обвинувачений Хомин заявляє, що партія всі свої постанови виконує і колиб видала засуд смерти, то знайшла би середники, щоб він був сповнений. Одначе партія ніколи не приноровлює індивідуального терору. На запит д-ра Шухевича свідок відповідає, що обвинуваченому Травнерові ніхто на поліції не обіцяв ніякого реферату, як він видасть тайни партії, бо всі функціонарі поліції добре знали, що Травнер є обвинувачений.

В звязи з цією відповідю свідка обвинувачений Травнер складає отсю заяву: „Мене привезено арештованого з Холму й поміщено у володимирській тюрмі, де я перебув три місяці. Опісля вивезено мене до експозитури політичної поліції в Луцьку, де я попався в руки свідка. Свідок показував мені протоколи про бандитські напади, в яких я нібито брав участь. Протоколи були фікційні. Я чув про свідка, що він бє політичних вязнів, а коли свідок нагадав мені смерть Басарабової, я був стероризований до тої міри, що був би сказав усе, чого свідок захоче. Я переживав трагедію. Коли свідок пообіцяв мені волю, посаду й поворот до родичів, яких я не бачив три роки, я почав зізнавати. Свідок мені сказав, що хоче „впакувати" до того процесу весь свідомий елемент, незадоволений з польського правління на Волині, без огляду на політ.-суспільні погляди, щоб на будуче не було найменшого прояву протесту і невдоволення. В тій ціли ужито цілої хмари конфідентів. Але ця акція не дала бажаного поліції результату; ревізія і з знання арештованих не дали богато матеріялу до обвинувачення. Треба було створити, якусь масову і небезпечну організацію. Ту ролю мав сповнити я, як такий, що знає добре структуру комунізму і в цей спосіб заокруглити й надати одноцільности неманючим звязи зізнанням поодиноких обвинувачених. Я відзначаюся буйною фантазією і можу зараз з місця описати прим. краєвид Африки, що може ствердити й експерт; отже не трудно було мені і свідкові творити історію бригад, курінів і т. д., наділювати незнаних мені людей всякими функціями, бо смішним видається, щоб я знав сотки імен по упливі 6 місяців, поминаючи вже те, що я стояв за порогом партії, бо належав лише до луцького комсомолу. Свідкові ходило про це, щоб партію представити як гурт здеморалізованих людей і тому видвигнув партійні тертя, особисті урази поодиноких членів і неясні грошеві рахунки. Я звертав свідкові увагу, що це нельогічно, якщо він хоче „зробити" партію сильною і грізною для держави. Щоб партію „поширити", свідок притягнув зі Львова Хомина, а також „пакував" до К. П. З. У. жидівські націоналістичні організації, як і націоналістів українських, прим. д-ра Полянського і Ричинського. Товчком до такого мойого поступку була обставина, що мені вихованому в польській культурі (!!!), на свободолюбних творах Міцкевича і Словацького, ненависна була тюрма і я за всяку ціну хотів вийти на волю. По якімсь часі обудилося в мені почуття справедливости; я переконався, що своїми фантастичними зізнаннями унещасливлю цілий ряд людей, стало мені ясно, що на моїх плечах будуть будувати цілу справу. Я постановив тоді відкликати свої зізнання і я дійсно відкликав їх у слідчого судді, чого доказом протокол. Після відкликання моїх зізнань комісар Зьоловський давав мені 2000 зол. і пропонував „забиратися", але я волів згинути, як довершити такого злочину і тому я пропозиції комісара Зьоловського не приняв.

Обвинувачений Травнер заявляє далі також, що ніяких листів свідкові не писав, лише свідок сам таке видумав; а коли ні, то хай покаже ті листи.

Після тої сензаційної заяви цілий ряд свідків голоситься до слова, заявляючи, що свідок Заремба їх бив, виривав волосся, травив псом і тим подібними тортурами тероризував при підписуванні протоколу. Деякі обвинувачені кажуть, що свідка не бачили на очі, а він зізнавав, що їх допитував і чув їх зізнання і признання. Всіх заяв було кількадесять, але я наведу нижче кілька. Обвинувачений Паламарчук заявляє, що свідок Заремба і попередній свідок Ткачук вели його в 2 годині вночі до військових казарм, щоб показував, хто належав до військових ячейок. Потім кидали ним наче мячем Заремба до Ткачука, Ткачук до Заремби травили собакою, а коли обвинувачений боронився перед собакою, то його бито по руках. При тому рвали йому волосся. Обвинувачена Хая Штайн, молода дівчина заявляє, що свідок тероризував її найбільш вишуканими рафінованими способами морального і фізичного терору. Свідок казав, що зробить з нею те саме, що зроблено з Басарабовою, казав, що застрілить її, як вона піде з фізіольогічною потребою, а потім скаже, що вона хотіла втікти і він мусів її застрілити. Росказував обвинувачений про всі способи катування і казав свойому помічникові Ткачукові робити з тою метою приготування. Коли обвинувачену вели до слідчого судді, кинувся їй на голову лютий пес, зірвав їй шнурок коралів і під впливом перестраху обвинувачена зімліла. Свідок держав під руками обвинувачену 36 годин (!). Обвинувачена весь час з кожного кутка сподівалася якоїсь страшної несподіванки, переживала невисказані душевні муки, будучи весь час у жаху смерти. В тім часі обвинувачена набула поважну недугу серця і на очах почала сивіти.

Мабуть під впливом цеї заяви в обвинуваченої так живо виступили спомини пережитого жаху і ця репродукція почувань так поділала на її нервову систему, що вона після тої заяви мліє.

Обвин. Кльоц Зіндель починає говорити по українськи. Голова суду взиває його, щоби говорив по польськи, бо инакше відбере йому голос. Тому, що обвинувачений не знає польської мови, просить, щоб позволили йому говорити по жидівськи через перекладчика. Суд не годиться і відбирає голос обвинуваченому. Оборона проти того протестує, одначе безуспішно. Обвинувачений став перед фактом, що взагалі не має аргументу на свою оборону і не має ніяких прав. І щойно коли обв. Кльоц Зіндель потішив суд, що буде „мішати" українську мову з польською, суд позволив йому висказатися, хоч він говорив і дальше по українськи отсе: „На поліції кидали мною, як мячем, при тім покусала мене собака і я маю як доказ рани від покусання, а також свідка на це".

Свідок Заремба заявляє, що обвинувачені змовилися, щоб жалуватись на побої; про це він довідався від обвинуваченого Кравчука (який тепер є умово хорий). Д-р Шухевич стверджує факт, що свідок на запити оборони постійно відповідає: „Не знаю" або: „Не памятаю" і питає свідка, чи не знає про таку інструкцію К. П. З. У., щоб обвинувачені говорили, що даний функціонар не списував з них протоколу, лише инший, як це мало місце нині в звязку з його зізнаннями, де маса обвинувачених заявляла, всупереч зізнанням свідка, що він їх не допитував. На це свідок відповідає, як звичайно: Не знаю. На запит оборони свідок признається, що там, де допитували арештованих, заходив часом пес з пшодовніком Ткачуком. Д-р Глушкевич ставить внесок, щоб оглянено пса, чи він дійсно лютий і чи кидається на людей, дальше, щоб оглянено рану обвинуваченого Кльоца і щоб до доказів річевих долучити амбуляторійні картки, які виказують, хто з арештованих був побитий. Суд по нараді постановив, що коли оборона хоче, щоб долучено до річевих доказів амбуляторійні картки, має подати до 2-ох днів, яких саме обвинувачених картки ці мають бути.

Підпрокуратор Струменський стверджує, що оборона поводиться так, якби не підсудні були обвинувачені, але уряд прокураторський і функціонарі поліції. При кінці розправи остаточно відпущено триднєвого свідка, аспіранта поліції Сергія Зарембу.

п. щ.

Нові календарі.

Ще два роки тому книгарський ринок був засипаний календарями. Видавці вважали календар одним з найкращих джерел доходу. Люде починали навіть повторяти машинально думку, що ніхто но читає нічого крім календарів. Це видавниче суперництво довело одного року до того, що половина видавців лишилась із горами паперу. Як читачі знають, із недавного комунікату „Союзу українських книгарів", видавничі спекулянти придумали таку хитру штуку, що під фірмою календарів на 1927 р. пускали в світ старі календарі, а навіть книжки, що не мають нічого спільного з календарями. І цього року на книгарських виставках можна бачити ще чимало календарської літератури; на жаль, вона сфабрикована здебільша з думкою про інтерес, а не про справжній матеріял для читача. З цеї бібліотеки заслуговують, правду кажучи, на поважну згадку тільки три дійсні календарі: два, що вже мають свою „вироблену марку — „Просвіта" і „Червона Калина" і третій уперше виданий „Жіночої Долі" з Коломиї.

Цьогорічний календар „Просвіти" вступив на новий шлях і став цього року чисто освітним. „Просвіта" вийшла з того заложення, що селянам, міщанству чи робітникам треба в першій мірі дати якнайбільше інформацій про світ, рідний край, а крім цього практичних порад у буденнім житті. Календар починається ріжноманітними даними з астрономії, ґеольогії, фізики, хемії, техніки, біольогії, датами з нашої бувальщини, фактами необхідними в господарстві. Стаття д-ра М. Кордуби збирає дані про територію та населення Радянської України. Проф. І. Раковський і М. Чайковський розділили поміж себе освітній матеріял з природознавства. Перший зясував у приступній, легкій і вичерпуючій студії всі найновіші здобутки про природу, з царини астрономії, хемії, ґеольогії, ботаніки, зоольогії, аж до антропольогії включно. Неодин інтелігент прочитавши таку популярну статтю, мусить із соромом ствердити, що скінчивши гімназію та університет, про ці всі елементарні факти не має поняття. Те саме торкається другої статті д-ра М. Чайковського із суспільної фізики. Селяне найдуть у календарі розвідку про скажениню д-ра Стахурського, про свої хати д-ра Трильовського, а всякому слід знати постанови про військову службу та услівя завішення судової кари (д-ра С. Барана).

У календарі є ще обширні житєписи нових почесних членів товариства „Просвіта", визначних наших громадян, і організаційні ради І. Калиновича.

Календар „Червоної Калини" продовжує систематично та дбайливо збирати матеріяли та спомини очевидців та істориків нашої останньої визвольної війни, доби короткої, але повної ясних, великих моментів, що, на жаль, з кожною днинною відходить у померки забуття, тому, що її учасники небогато списали своїх вражінь. Важко перечислити у коротенькій записці богатий зміст 34 нарисів, оповідань, споминів, поезій, зібраних у гарно виданім, багато ілюстрованім томі „Червоної Калини". Те, що робить цей матеріял найціннішим, це його свіжість, безпосередність, майже фільмова ріжноманітність, що дає ілюзію того широкого, змінного та бурхливого життя, яке впорядчики календаря, самі учасники численних боїв та переходів, стараються ще нині схопити та передати на спомин майбутньому поколінню. Може не тільки на спомин, але й на науку. В описах воєнних пригод, наших перемог і невдач нема там зайвої хвальби, донкіхотського переборщення, роздутих фраз. Це вірні картини суворої дійсности, яка має казати сама за себе, без огляду на те, до чого довела. Ті, що боролись за рідний край, зробили все, що могли: нехай суспільність читає їх спомини і судить їх обєктивно, а одночасно піддержує в собі той самий огонь, який жеврів у грудях тих, що жертвували роками свого життя, здоровля, а навіть цілим життям.

Календар „Жіночої Долі" є першою спробою створити виключно жіночий календар. Його завдання в першій мірі практичне і чимало в ньому пекучих суспільних справ, до яких рветься наше нинішнє жіноцтво, пробуючи в них самостійно власних сил. Є там і про жіночу пресу, і про жіночі організації, і про ролю жінки дома та поза ним, і про участь жінок у світовій війні, і наші визначні діячки, і про жіночий рух у Галичині та на Кубані, не рахуючи практичних порад матірям та дівчатам. Усі ці суспільно-громадські статті переплетені поезіями. Може єдиною хибою календаря це те, що ця літературна частина здебільша не нова, а є передруком давніших творів, деяких аж надто відомих із збірок та антольогій. Та й це мабуть не вразить тих, для яких календар головно призначений: нехай та забута література бодай буде відсвіжена при нагоді календаря, в якому жіноцтво шукатиме з цікавістю за неодною темою.

Календар виданий Товариством допомоги еміґрантам з Великої України „Дніпро" вийшов цього року, на жаль, у зменшенім обємі за недостачею фондів. Все-ж таки находимо в ньому кілька вартісних літературних зразків і статтей.

На окрему згадку заслуговує кишенковий чисто інформаційний календар Друкаря „Товариш", який зібрав великий матеріял дат, цифр і адрес з усього краю.

ОПОВІСТКИ.

Український Наддніпрянський Хор під управою Петра Євсевського у складі 30 осіб виступає:

Пятниця 10.XII. Львів.
Субота 11.XII. Радивилів.
Неділя 12.XII. Кремінець.
Понеділок 13.XII. Кремінець.
Вівторок 14.XII. Дубно.
Середа 15.XII. Дубно.

„Український Національний Хор" під управою Дмитра Котка:

Пятниця 10. XII. — Бурштин.
Субота 11. XII. — Бурштин.
Неділя 12. XII. — Букачівці.
Понеділок 13. XII. — Букачівці. 528 1-?

Запрошення. Ширші Сходини Товариства Жінок з вищою освітою відбудуться у неділю 12. грудня 1926 р. в 10-ій годині передполуднем. На деннім порядку реферат пані Катрі Гриневичевої: „Українська Жінка в сучасному народі". Гостей просить — Управа.

Загальні Збори Товариства Жінок з вищою освітою відбудуться в неділю, 12. грудня 1926 року (неділя) в домівці Захоронки, Руська ч. 3. в 11. годині перед полуднем. Денний порядок: Отворення зборів, вибір нової Управи, запити і внески. 1036 1—1

Продовження Загальних Зборів С.Т. „Україна" відбудуться в неділю 12. грудня п. р. о 10. год. рано в авлі Акад. Дому (Супінського ч. 21). Проситься о численну участь. — Виділ.

Позір Золочівщина! Дня 12. грудня ц. р. в салі Т-ва ім. М. Шашкевича в Золочеві відіграється А. Чехова „Дядя Ваня", песа на 4 дії. Початок точно о 7. год. вечера. По виставі в салі Касинового Т-ва „Українська Бесіда" — великі традиційні Андріївські Сходини. Виливання воску, товариські забави, богато несподіванок. — Філія Т-ва „Просвіта" з Золочеві. 1095 1—2

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ.

ОГОЛОШЕННЯ.

За оголошення Редакція не відповідає

За редакцію відповідає Василь Мудрий. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Видавничої Спілки „Діло" Львів, Ринок ч. 10.

не тільки на Катеринославщині та Херсонщині, але навіть у Бердичівщині, де Жидів дуже богато, особливо в Бердичеві та де вони творять, можна сказати, своєрідну республіку. І якжеж би з уваги на те не взяли участи в московському зїзді „Озету" підпремні тієї „госнації" „руські" та „Українці". На щастя вони ні українських селянських мас ні їх інтересів не репрезентують.

„Тов. Калінін — говорив Кактор — говорив про те, що переселенська справа має величезне значіння для виправлення великої історичної справедливости та для притягнення широких еврейських мас до соціялістичного будівництва". Дійсно є чим величатися для Жидів, бо та специфічно понята Калініном „історична справедливість" доводить на Україні до того, що українського селянина переселюють на Сибір, а зате Жида садять на його землю.

„Своєю практичною роботою — продовжував Кактор — зїзд потвердив думку Калініна про те, що в особі нового еврейського хлібороба селянство СРСР найде піоніра найвищих та культурних форм хліборобства".

Це вже направду прекомічний парадокс. Спроби поселювання Жидів для хліборобських цілей робив не так давно Столипін. Жиди діставали поважні наділи землі і то навіть на Україні та доказали, що вони до хліборобства не надаються. Їх оселі визначалися страшним нехлюйством, а земля була найбільше, аж грішно запущеною і занедбаною. Та Калініна так само як Кактора практика минулого не обходить.

„Еврейські переселенці дуже тяжать до колективізації всієї праці" — сказав між иншим Кактор. І сказав правду. Вони прямують до колективізації, бо хочуть таким чином жити коштом праці инших.

З того знаменитого інтервю довідуємося накінець, що „ОЗЕТ" має нині в СРСР лише 60 тисяч членів на кілька міліонів Жидів. За два роки праці „Озету" поселилося на землі 50 тисяч Жидів, з чого 2 тисячі кольоністів фінансувало товариство.

НОВИНКИ.

— Арештування. У звязку з процесом у Володимирі Вол. проти 151, арештовано, як довідуємось, у Львові бувш. старшину С. С., Людвіка Розенберга.

— „Находка" цінної бібліотеки в Києві. В приміщенні колишньої хоральної синагоги, де тепер центральний клюб кустарів, знайдено дуже цінну бібліотеку, в якій більше 3.000 книжок, писаних асирійською, вірменською, арабською та иншими старими мовами східними. Крім того найдено дуже цінні стародруки латинською мовою та середньовічні екземпляри талмуду видання богуславського та острожського. — Бібліотекою заопікувалася Українська Академія Наук. Видно добре колись ховали перед більшовиками памятки культури.

— Виселювання поміщиків. На основі декрету ВУЦВК-ту виселено в Зінов'ївській окрузі 36 колишніх поміщиків. До революції мали ці поміщики разом 16.506 десятин землі. Після виселення поміщиків остало 412 десятин землі з 61 господарськими будинками вартістю більше як 100.000 карбованців. Все те майно передано земельним громадам.

— Ліквідація ще одної „банди". Дня 29. листопада ц. р. закінчився у Винниці судовий процес проти керманичів „банди" Мартиневича та Главацького. Обох їх засудив суд на кару смерти через розстріл, а 8 їх товаришів на кару вязниці по кілька літ. Одного звільнено.

— Сільські трагедії. У селі Тинятичі, равського повіту, трапилась страшна трагедія. У ріці найдено прострілене тіло 19-літнього парубка Івана Мельника. Слідство не могло найти слідів злочину. Щойно згодом виявилась річ, на перший погляд, неімовірна: що вбийниками були мати Мельника, 37-літня жінка та її любко, 23-літній парубок Іван Остап. Убийство сталось на дорозі до подружжя своїй матері.

— Львівська хроніка. Иосиф Тихо[illegible], що мешкає на пл. Юра 5 пробував струїтись. — Рядовий від уланів Антін Українець прийшов провести тепло ніч у свого приятеля пекаря, в пекарні Ширмера; напаливши сильно в печі, лягли спати. На рано найшли Українця зачадженим на смерть; його приятеля Байковського ще відратували. — Торговець деревом [illegible] сховав собі (на кождий випадок!) фальшивий 50-доляровий банкнот; його синок мав більше сміливости від батька і добувши його нишком з батьківського ящика, пустив його на чорній біржі. Це завело його і тата до поліційних арештів. — Поганий робочий день мали злодії, що злакомились на такі витребеньки як перфума у „Кооперативній Складниці" на Городецькій 3, — і инший, що хотів украсти таку невинну річ як жарівка на коридорі камениці; їх злапали за руку і відвели на поліцію. Зате на вул. св. Кінги нічні вломники в двох домах набрали чимало дорогоцінностей.

— Сила реклями та протекції. Хто з вас не чув прізвища Яна Кепури? Це має бути польський наслідник Карузо. Його портрети пишаються на перших сторінках польських ілюстрованих журналів, уся польська преса розтрубіла на чотири сторони світа про феноменальний голос новозаанґажованого тенора до віденської опери. Щож довідуємось з берлінського двотижневика „Театр" число з 1. грудня: „Берлінська критика, яка не дає себе обмотати, сказала пану Кепурі ясно та виразно, чим він є справді, а це є зовсім щось инше від того, що йому оповів про нього чорт в особі його агента". І далі йдуть докази, що Кепура є тільки талановитим новиком, а не оперовою зорею. Але сила реклями польських слав буває велика. Якою буває сила протекції між ними, про це свідчить свіжий скандал з варшавською нагородою письменства за цей рік, призначеною письменникові Макушинському. Він випередив ногами, а не творами таких кандидатів як Пшибишевський, Сєрошевський, Берент, Струг, Штаф і бодай ще десять инших, більших за нього.

— Смерть Дебогорія-Мокрієвича. Один з найвизначніших російських революційних діячів минулого віку Володимир К. Дебогорій-Мокрієвич помер у Болгарії в 78 р. життя. Уроджений на Поділлі, ходив до київського університету і брав активну участь у партіях „Земля і Воля", пізніше „Народна Воля", хоча й не погоджувався з терористичною тактикою. В р. 1881 після вбивства Олександра II. мусів утікати з Росії до Болгарії, де до 1914 працював як інжинір. В 1917 р. вернувся назад до Росії, а після пяти років знову втік до Болгарії. Залишив видані в 1894. р. у Парижі богаті спомини про першу добу революційного життя.

— Катастрофи. У Льондоні впав військовий літак; летун убитий. — У Мадярщині впали величезні снiги; в деяких околицях на 80 цм. грубости. Комунікація з Австрією була 2 дні перервана. Телеграфічні дроти поннищені. Великі шкоди. — У східних Злучених Державах пронісся борвій, який убив 25 осіб. — Під захистом св. Бернарда ледозвал засипав три особи. — В околиці Зальцбурга завалився залізничий міст; кількох робітників убитих.

— Характеристична пропаганда. У Ню-Иорськім головнім соборі скликав тамошній епископ Маннінг великанські збори протестантів, католиків і Жидів, з метою збірки 5-міліонового фонду фунтів шт. для 5 міліонів бідних Жидів на територіях Польщі, України, Бесарабії та Литви. Епископ зазначив у своїй промові, що це перші цього рода збори в американській церкві, а навіть взагалі у християнській, скликані спеціяльно для підмоги Жидів. Генерал Першінґ Весліян, що промовляв після нього, пояснив, що християне хочуть віддячитись таким робом Жидам за їх великі заслуги в орґанізації американського життя і доказати, що в Америці нема расових пересудів. Промовляли ще тоді один католик, один конґрегаціоніст і представник Жидів.

— Літературна хроніка. Любителі літератури мають нагоду рішати одно нове цікаве питання: чи один з найбільших творів Достоєвського та европейської літератури „Злочин і кара" є оригінальний чи ні. Французький письменник Режі де Мессак написав свіжу студію в журналі „Порівняної літератури", де доказує, що Достоєвський перед написанням своєї повісти мусів знати та читати повість англійського письменника Бульвера, автора „Останніх днів Помпеїв", написану в 1840 р. п. з. „Курт Арам". У романі Бульвера героєм учитель, який з пристрасти до науки зважується на крадіж, а коли його переловлюють на крадіжі — вбиває, втікає з добичею; не може по причині зовнішних обставин покористуватись овочами своєї добичі, по 15 роках зраджує себе, гине засуджений, є таким самим мрійником і фаталістом як Раскольніков. Чи Достоєвський справді позичив цей сюжет від Бульвера, чи незалежно від нього попав на таку саму ідею — „Злочин і кара" є здається настільки оригінальне, що це новововідкрите порівнання не зменшить вартости великого твору.

— З країни доляра. Американські банки також крахують. По офіціяльним статистикам у липні цього року зачинили 138 банків з депозитами вартости 53 міл. дол.; у серпні 31 банків, з депозитами 12 міл.; у вересні 5 краєвих і 21 повітових банків, з капіталом 7 і пів міл. дол. — Союз золотарів у Шікаго найшов чисто своєрідний спосіб боротьби з бандитами; проголосив, що виплатить негайно кожному урядовцеві поліції 1000 дол., який не нарушуючи законів убє того, що окрадає їх крамниці. — Канадійський міліонер Чарльз Міллер хотів зажартувати собі ще й по смерти, і своїм заповітом записав акції великого бровару товариству методистів, яке вело завзяту боротьбу проти його броварів: таким робом хотів переконатись, що переможе: спокуса на міліони чи принципи. Одночасно призначив проценти з міліона долярів після 9 літ жінці, яка матиме найкращі діти. — Цими днями вийшли з ню-йорської вязниці рідкі похорони: за домовиною небіщика, вязня засудженого за поліґамію, йшло... девять його бувших жінок.

— Світова хроніка. Міжнародній соціялістичний жіночий конгрес в Брюсселі приняв проєкт створення міжнародного свобідного комітету. — У римськім університеті створили на домагання „Найвищої Ради Національної Оборони" нову катедру: мілітарних наук. Будуть це виклади здебільша фахового характеру. — Минулого тижня святкував Цюріх 70-літні роковини одного з найстарших лікарських союзів: союзу психіятрів. Головні реферати мали: про суґестію Жане з Парижа і Штраус та Форель з Берліна. — Помер співак берлінської опери Иосиф Гелль у 53 р. життя. Він був також драматургом і режісером. — Населення одного села Чорногори виконало самосуд над славним ватажком опришків Мілівоєм Калєзітом, на якого голову югославянський уряд наложив нагороду 10.000 дінарів, шукаючи за ним надаремне на протязі місяців. — Дочка американського фабриканта машин до шиття Ф. Бури одержала з нагоди свого вінчання малий дарунок: 40 міліонів дол. — Дохід з податку на нежонатих з Італії зможе забезпечити річно життя 30.000 вдовицям і 29.000 сиротам.

— „Свобода" ч. 48 містить: До праці! Між молотом і ковалом. Свято „Просвіти". Народний Зїзд. Пояснення до програми УНДО. Реферат ред. В. Мудрого. Резолюції Народнього Зїзду. З організаційного руху. Що чувати у світі. Проти румунського гнету. Новинки. Стан засівів. В справі засівових кредитів. Громади, що потерпіли від елементарних нещасть. Посмертна згадка. Дописи з краю. Пояснення.

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Заревіли сірі воли..."

„Заревіли сірі воли", не „з Криму ідучи", а заревіли воли, переходячи з рук Петра Антонюка, селянина з села Кикови, Новгород-Волинського району, Волинської округи, до рук уповноваженого Житомирського Цувосипромхоз-а...

Ревнули вони останній раз, ніжно махнувши хвостом свому хазяїнові Петрові Антонюкові в кінці 1924 року, коли селянин Петро Антонюк вивів їх на ярмарок і продав за 55 карб. Цувосипромхозівському уповноваженому:

— Прощай, хазяїне!

— Прощайте, волики, — змахнув сльозу Петро Антонюк, селянин і незаможник...

І пішли волики...

Тоді пішов і Петро Антонюк до Цувосипромхозівського уповноваженого:

— Гроші за волики!

— Не гроші я вам дам, а дам „счет отправления" (так Петро Антонюк пише), а потім вишлю гроші.

— Ні, краще гроші!

— Не вірите? Так от і „поручитель" єсть!

Підійшов і поручитель, мешканець Новгород-Волинська Арон Королянчик (Кінська вул. № 1) і поручився, що гроші буде заплачено через „дві добі".

І от коли минули ті „дві добі", почав „ревти" вже хазяїн проданих воликів, селянин і незаможник Петро Дорофієвич Антонюк.

І „реве" Петро Дорофієвич Антонюк з кінця 1924 року. А „позаяк" у нас вже кінець 26 року, то виходить, значить, що „реве" селянин і незаможник Петро Дорофієвич Антонюк рівно два роки.

„Реве" він за своїми грошима.

Заревів він уперше, коли через „дві добі" прийшов до поручителя Арона Королянчика (Н. Волинський, Кінна вул. № 1) і потихеньки сказав:

— Гроші за мої волики!

І коли йому мадам Королянчик томно відповіла:

— Гроші єсть, да хазяїна нету, — уехал у свою парову мельницу. Придите через два дня — уплотіть!

Отоді вперше „заревів" селянин і незаможник Петро Антонюк.

Прийшов Петро Антонюк і „через два дня".

— Почекайте, — йому кажуть, — уповноваженого, бо він купував воли...

Не діждався уповноваженого Петро Антонюк і пішов пішки (95 верстов!) до Житоміра, шукати Цувосипромхоза.

Там уповноважений (на прізвище ХИЗ!) дав йому „справку", що гроші переслано „поручителеві" Королянчикові.

А в Королянчика йому сказали, що гроші в Хиза.

А в Хиза йому сказали...

Одне слово, звернувся Петро Антонюк до нарсуду в Нов. Волинському.

12. листопада 1925 року — суд.

Ну, ясно-ж: не зявилися ні уповноважений, ні поручитель.

10. березня 1926 року — вдруге суд.

Зявився поручитель і прохав суд одкласти справу, поки він найде уповноваженого, бо його вже нема в Цувосипромхозі.

30. березня 1926 року — втретє суд.

Сказали йому в суді:

— Нема закона судити поручителя, — дай Хиза!

28. липня 1926 року — вчетверте суд.

Поручитель заявив, що він через „сім добей" (так пише селянин і незаможник Петро Антонюк) дасть адресу Хиза.

І сказали йому в суді:

— Викличемо через два тижні.

Пише Петро Антонюк до Житомирського прокурора.

І дістає (через міліцію):

— „Прошу обяснить Петрові Антонюкові, що... залишено без наслідку за відсутністю підстав.....".

* * *

„Реве" Петро Дорофієвич Антонюк, селянин і незаможник.

— Реве за викоханими воликами, „реве" за 55 карбованцями, „реве", бо два роки сидить без робочої худоби...

„Реве", — аж у Харкові чути!

. . . .

І не „реве" ні Хиз, не „реве" й Королянчик...

(„Вісти".)

Остап Вишня.

---

†

В сему річницю смерти Найдорожшого Мужа

Д-РА СТЕПАНА ГАСЮКА

сотника-лікаря

відбудеться Поминальне Богослуження в суботу, 11. грудня 1926 р. о 7.30 год. рано в Успенській Церкві вул. Руська у Львові. 1—1

Позір Журавенщина!

В неділю 12. грудня ц. р. відбудеться в Журавні Свято „Просвіти" з слідуючою програмою: Рано в 10. год. Соборна Служба Божа, яку відправить 3-ох священиків. З церкви похід до Народнього Дому й в 12. год. Концерт, в якому візьмуть участь хори: з Журавна, мішаний й мужеський з Монастирець та з Володимирець. Всі села вишлють селян обовязково. Дохід призначений на „Дар Просвіти".

Дописи.

Перемишль. *(Вокально-руханковий вечір в Інституті для дівчат).* Дня 4. ц.м. відбувся в Перемишлі, в салі Інституту для дівчат вокально-руханковий вечір, улаштований старанням учениць-інститутьок. Програма вечера була дуже старанно опрацьована. З музичних продукцій на особливу увагу заслуговують два дитячі хори під батутою п. Марії Данилевич, які відспівали твори: Гайворонського, Колесси й Матюка. В тій части програми далося завважити взірцеве опанування відспіваних творів і дуже старанну інтерпретацію. Діточі хори будили правдиве захоплення і подив у слухачів, як незвичайним зіспіванням, так і чистотою голосів. Не менше гідними уваги були продукції старших учениць. Виступили вони із композиціями Людкевича та Гайворонського, якого „Вязку стрілецьких пісень" виконали з ентузіязмом. Виведення цих творів було без найменшого закиду щодо темпа й динамічного освітлення. Тут треба піднести заслуги знаної і цінної дириґентки п. Марії Данилевич, яка провадила хори зразково. Сопранове сольо Січинського „Бабине літо" відспівала зі старанною дикцією п-а Дешко. Музичні продукції переплітувано руханковими вправами. З поміж національних танців (у прегарних, богатих, рідких уже в нинішних часах національних строях), вправ рушниками й діточих забав перше місце слід відступити ілюстрованій пісні „Через балку". Ця точка програми станула справді на високому артистичному рівені, викликуючи велике заінтересування у глядачів. Загалом належить замітити, що учительський збір заведення прикладає богато ваги до розвитку музикальности й розбудження естетичного смаку серед молоді. Згадаю ще при кінці, що другого дня, себто в неділю, відбувся в салі тогож заведення фестин, улаштований заходом філії Музичного Інституту ім. Лисенка, де виступили з музично-вокальними продукціями сили Муз. Інституту, серед яких велике число становлять саме учениці-інститутки. Найбільше праці вложила при улаштовуванні цього фестину наша заслужена громадянка, директорка філії Муз. Інституту, п. Ціпановська.

А. Я.

Процес 151.

За приналежність до української повстанчої орґанізації.

Володимир Вол., 4. XII. 1926.

Розправа з 6. грудня 1926.

В суботу дня 4. XII. 1926 р. суд цілий день відчитував деякі місця (!) зізнань свідка аспіранта Зарембú, а докінчив їх в понеділок дня 6. ц. м. Тогож дня дальше зізнавав цілий день, третій з ряду (!), свідок Заремба. Тому, що свідок виговорився ще в пятницю, нині відповідав він лише на запити оборони, обвинувачених і прокураторів. На запит, чи комуністична партія

ання таки в своюму нутрі, а що найменше під своєю власною фірмою. Вони то вишукують штучні розбіжности, вони своїми інтерпретаціями напрямних Обєднання намагаються ввести замішання в партійну масу; вони своїми безосновними видумками дають „фактичний" матеріял до акції проти Обєднання; вони понижують провідні чинники партії і своєю своєвільністю й анархічними вискоками підривають організаційну дисципліну та наводять на Обєднання сутінок чогось невиразного, непевного, мнимої затрати рівноваги, якогось ніби го схиблення з програмової простолінійности.

Якраз під що пору орієнтаційна „лівиця" і самочинний представник „реальної правиці" своїми ухилами працюють у користь розкладовости нашого громадянства. Цікаво, що це дієтся якраз після Народнього Зїзду, після партійного конгресу, який своїм діловим рівнем, своїм поважним, відповідальним і вдумчивим відношенням до основних й актуальних проблем українського життя можна сміло назвати зразковим. Що це значить? Ніщо инше, тільки те, що деякі „політики" спекулювали на Обєднанні, а коли іхня спекуляція не повелася, вони вдарили в організацію при допомові випробованої ними зброї. Гим виявили вони наглядну нездатність до організованої праці, до шанування волі більшости, а тимсамим автоматично зірвали з організацією.

Останній конгрес Обєднання — як ми вже зазначували — стопив колишні групи в одну цілість, за винятком тієї змиршавілої кори, що сама відскакує від могутнього дерева національної організації. Чим скорше той процес буде переведений, тим краще для Обєднання. Консолідація сил, започаткована в липні 1925 р. створенням Українського Національно-Демократичного Обєднання, буде завершена з моментом, коли суєтливі останки колишньої брюховеччини і тетерівщини втратять основу і титул „оборонців" політичної „єдинодоцільности". Тоді й Обєднання, увільнене від цього суєтливого елементу, зможе з усею напругою віддатися здійснюванню своїх великих завдань.

Боротися з тими елементами — слід то признати — незвичайно важко з огляду на засоби боротьби, уживані „внутрішніми" ворогами. Відомо, що тільки „calumniare audacter", а все з того щось лишиться, а все щось прилипне з того

бруду, а все таки вдасться в нинішніх часах захитати в деяких колах довіря до політичних керманичів і діячів.

Найслушніша справа все має найбільше противників. І Обєднання, що є виразником найслушніших змагань української нації, має найбільших противників і найзавзятіших ворогів. В першу чергу „щасливих посідачів" української території, тут і там, а опісля тих зпоміж своїх, що втратили віру в непропащу, непереможну силу нації. І ці останні може є навіть більш небезпечні для громадського здоровля нації, як перші. І тому для справжньої і доцільної консолідації національних сил є перш усього вимагане відокремлення розкладових сил і разом з тим ліквідація витворюваних ними пораженських настроїв.

Радянська Україна.

Чи має духовенство право на землю?

Повище питання розглядає на сторінках харківських „Вістей" П. Лісовий. Питання це виринуло наслідком одного конкретного випадку. Земельна громада села Кримок на Черкащині наділила свого священика **землею в скількости** 8-ми десятин. Цю постанову опротестувала сільська рада перед судовою земельною комісією, а та признала землю священикові. Тоді сільрада звернулася з протестом до окружної судової земельної комісії в Черкасах. Ця комісія відмовила сільраді права на відібрання землі священикові на основі § 51 і 52 обовязуючого земельного кодексу. Таке рішення окружної комісії дісталося до відома харківського центру і там почали аналізувати справу з правничого становища. З правничих інтерпретацій вийшло таке, що з уваги на процедуральні приписи суд поступив цілком слушно, бо сільрада в земельній справі не може виступати як правна сторона. Правною стороною може бути в даному випадку тільки земельна громада. А що земельна громада приділила землю священикові, то наділ остає в силі. Сільрада може лише виконувати наложені на неї земельною громадою обовязки на основі 51 арт. земельного кодексу. Черкаська окружна судова земельна комісія покликалася в своїх постановах між иншим на обіжник народніх комісаріятів юстиції і земельних справ з 30. XI. 1921 р., де сказано таке:

„Представники духовенства п р и н ц і п і я л ь н о р а х у ю т ь с я п о з б а в л е н и м и п р а в а на користування землею. Однак за ними може бути збережене право на землю в скількости, що не перевищує трудової норми й щоби обробляли землю своєю особистою працею".

П. Лісовий доказує, що цей обіжник не обовязує на Україні з хвилиною, як там увійшов у життя Земельний Кодекс з 1922 р. А в тому кодексі немає ніякої згадки про те, чи духовенство може діставати земельні наділи, чи ні. Є там загальна постанова такого змісту: „Право користування землями с. г. призначення зі складу єдиного державного земельного фонду на встановлених законних підставах мають: а) трудові земельні користувачі та їх обєднання, б) міські поселення й в) державні установи й підприємства". А як священик сам власноручно управляє землю, то що тоді? На те є в земельному кодексі теж відповідь, вправді не безпосередна, а лише посередна, але є. Арт. 9. каже: „Право на користування землею для провадження сільського господарства мають у с і громадяне УСРР, що бажають обробляти її самостійно. Громадяне, що бажають одержати землю в трудове користування, наділяються землею або земельною громадою, що до її складу вони входять, або земорганами, коли в них є запасна земля, призначена для трудового користування".

Виходить, що все в порядку, і що священик з Кримок має право на користування одержаними 8-ми десятинами землі. Та діло в тому, що не так ставить справу Лісовий. Він каже, що ні, бо в Кримках є безземельні та малоземельні селяне і вони мають дістати ту землю. Щоби своє твердження доказати, покликується автор навіть на обовязуючий не на Україні, а в Російській федеративній радянській республиці обіжник з поясненням до обовязуючого там земельного кодексу. В тому обіжнику на порушене питання є ясна та докладна відповідь.

„На загальних підставах — стоїть у обіжникові — передбачених у розділі I (перша стаття) Земельного Кодексу відбувається наділ землею зокрема й духовних осіб (служителей культа) і членів їх родин (на основі постанов повітових земельних управ), але з тим обмеженням, що коли рівночасно про наділ землі з означеного запасу стараються трудові хлібороби (земледельцы), враховані до духовного стану (к служителям культа) і не приналежні до нього, то в першу чергу дістають землю останні".

Всеж як би не інтерпретувати цеї справи, то і на основі російського земельного кодексу і на основі українського земельного кодексу прислугує священикам і членам їх родин право на землю (в трудовій нормі), якщо вони виявляють бажання ту землю самостійно обробляти. Важка справа з практичним переводженням того права в життя. В таких випадках найдуться в селі все безземельні та малоземельні „незаможники", які такий наділ священика землею будуть опротестовувати і його остаточно опротестують та землю відберуть.

Жидівська кольонізація.

Харківські „Вісти" з 2. грудня принесли інтервю свого співробітника з секретарем „Всеукраїнського комітету в справі користування землею євреїв" Кактором, який брав участь у всесоюзному зїзді „Озет-у". „Зїзд викликав величезне зацікавлення не тільки в СРСР, але й далеко за його межами — казав Кактор. — Закордонна жидівська преса була незвичайно здивована тим, що роботою зїзду зацікавилось не тільки єврейське радянське суспільство, але й уряд Союзу і всіх союзних республик, та суспільство инших народів, що живуть на території СРСР. Закордонні гості на зїзді дуже дивувались, що в роботах зїзду взяли активну участь не лише делегати Жиди, але й руські та Українці. Все те показало закордонному жидівському громадянству, що справа поліпшення матеріяльного стану єврейського населення в Радянських Республиках не є вигадкою „сердобольних", не є турботою тільки жидівської суспільности, а справою великого державного значіння (!) — справою, що нею глибоко заінтересовані державні органи і широке радянське суспільство".

Ось як хвалить собі цей зїзд один з кольонізаторів України жидівством. Він є до тої міри циніком, що зве ту кольнізацію „справою великого державного значіння" також і для України. Він радіє, що на зїзді навіть закордонне жидівство переконалося в прихильність „руських" і Українців до кольонізації. Та певно, чому малоб не тішитися, коли переконалося крім того, що і в СРСР і особливо на Україні пануючою тепер, державною нацією є Жиди. Не даром-же Москалі звуть Жидів у СРСР „госнацією". Жалко, що Кактор не поінформував того закордонного жидівства про настрої українських селян до кольонізації, де вони палили жидівські кольонії

В. ЛЕВИЦЬКИЙ.

Листи Липинського.

(Докінчення.)

V.

Назвав хтось Липинського нашим Моррасом. Це справедливо — почасти.

Шарль М о р р а с двигнув і переродив французьку національну думку, покалічену століттям революцій, цезаризму, пораження з 1871 року. Його вплив у праці над вимаганою Ренаном „Реформою Інтелектуальною і Моральною Франції" — величезний тай далеко-далеко виходить поза круг його безпосередніх сопартійників, націоналістів рояліствв; він, можна сказати, сильніше навіть Барреса самого, заважив на формації цілого покоління французької інтелігенції, і то без ріжниці партійної приналежности, з правої до лівої сторони. Нема сумніву, що й Липинський неодного навчився від Морраса. Одначе які великі ріжниці між Моррасом і Липинським! Перший — чистий раціоналіст-льогік, літерат-естет, мораліст-соціольог в лінії традиції французьких моралістів; в релігійній ділянці він — агностик. Липинський — передовсім історик; естетика й „література" йому мало цікаві; він не будує і не „постулює" політичного й суспільного ідеалу з льогічно-раціоналістичних заложень: він цілиміст органічний, не льогікою, а живою кровю звязаний зі своїм політичним ідеалом. Тай він — людина глибоко віруюча.

Недостача місця не дозволяє нам подрібно аналізувати тільки що сказане: вдумчивий читач сам собі легко те зробить.

VI.

Єдність новітньої свідомости така, що в Листах Липиського бється не тільки що найдоцільніше для нас у писаннях Морраса: наші патентові (та проте з правила темні в науках свойого-ж ідейного родоначальника) „марксісти" мабуть виплющать очі з дива, коли почують, що найбільш плодотворні І д е ї М а р к с о в о ї с о ц і о л ь о г і ї віднаходяться в Липинськім. Чи черпав їх Липиський з Маркса безпосередньо, не знаємо. Може і так. Та на всякий спосіб сильне враження віднів він від найбільшого і єдиного оригінального з-поміж учеників Маркса, від Жоржа Сореля, котрий був безпосереднім учителем — згадайте кого? — Леніна...

Знов же в критиці демократії помічаємо у Липинського виразні сліди італійської соціольогічної школи, передовсім італійсько-німецького соціольога Мікельса (зрештою теж „марксіста").

В оцінці ідей романтизму (що через Реформацію, Ж. Ж. Русса, Велику Революцію й соціялістичні системи виростають у демократичну містику наших днів) Липинський покористався тим, що в цій ділянці найновіше і найцінніше: працями Ернеста Селієра.

Вже вище сказано: Листи Липинського заступлять українському читачеві цілу бібліотеку — недоступних йому книг.

VII.

До найцінніших частин Листів належать ч а с т и н и і с т о р и ч н і. Як і могло би бути инакше? Поруч Грушевського, ученого старшого покоління і корінно відмінної суспільно-політичної школи, Липинський найбільш оригінальний український історик свого покоління; у пару йому стає єдиний тільки Томашівський; з молодших можна обік імени Липинського назвати хіба одних тільки Крипякевича і Борщака, нікого більше. Було би нахабством, якби профан поважився розділяти признання і оцінки фахівцям-історикам. Але одно певне: серед усіх українських істориків найсильніший моральний патос, н а й м о г у т н і ш и й р и т м д у м к и і в и с л о в у бється в Липинськім. Тут нема йому серед українських істориків пари, навіть у Куліші. Аж до „найбільших", до Тукидида й Тацита, до Момзена, Трайчкого і Декулянжа треба відкликуватися, коли хочемо дати читачеві натяк на той дужий здвиг крил думки й почування, який вдаряє нас від Липинського-історика.

Словесна інформація, льогомахія в стилю Віктора Гюга, занадто вже розповсюднена серед одної категорії істориків; бездумність і сухість серед другої, тому й не диво, що могутня форма історичних сторінок Липинського, сконцентрованого, напруженого, експресивного приносить читачеві повну насолоду.

VIII.

Те, що знаходимо в Листах на тему л и ц а р с ь к о с т и, ч е с т и г о н о р у, б л а г о р о д с т в а, як п о л і т и ч н и х в а р т о с т е й, повинно знайти місце в шкільних читанках, призначених для виховання дітей наших. Куліш бичував нас, як націю „без пуття, без чести, без поваги": поколінню, вихованому на Липинськім, такого пятна навіть Куліш не міг би припечати. Зновже... але доволі цього! Треба кінчити!

Ще раз одно слово: прихильник чи противник партії Липинського нехай в найбільше понятім власнім і публичнім інтересі прочитає і переторить у собі Листи Липинського!

Тай одна порада: „Вступне слово до читачів", поміщене автором на початку книги, прочитайте щойно тільки на кінці книги. Так воно і льогічне і доцільніше. Послухайте поради — не пожалуєте.